

UNA HISTORIA VERDADERA

David Lynch

Curs 2002-2003

Sinopsi

Alvin Straight, de 73 anys, viatja des de la ciutat de Laurens (Iowa) a Mount Zion (Wisconsin) per veure el seu germà Lyle, 3 anys més gran, que pateix una greu malaltia. Fa deu anys que no es parla amb ell a causa d'una forta baralla, però davant la seva mort imminent decideix anar-lo a veure per reconciliar-s'hi. Inverteix gairebé dos mesos, de setembre a octubre, per fer les 260 milles del seu recorregut. Al llarg del seu lent desplaçament viurà un seguit d'emocions i d'experiències que li permetran valorar de nou la seva vida i oblidar el ressentiment que l'havia allunyat del seu germà.

GUIA DIDÀCTICA - SECUNDÀRIA

Títol original: *The Straight Story*

Direcció: David Lynch

Guió: John Roach, Mary Sweeney

Producció: Alain Sarde, Mary Sweeney, Neal Edelstein, E.U.A., 1999

Música: Angelo Baladamenti

Muntatge: Mary Sweeney

Fotografia: Freddie Francis

Interpretació: Richard Farnsworth, Sissy Spacek, Harry Dean Stanton, Jane Galloway Heitz, Joseph A. Carpenter

Durada: 111 minuts

1

Objectius pedagògics

- Analitzar la situació en què es troba Alvin Straight en relació amb els seus familiars i les altres persones que l'envolten. Explicar la situació i el comportament de les persones que resideixen i treballen als pobles que, com al film, resten tan allunyats dels grans nuclis de població.
- Valorar l'actitud del protagonista a l'hora de prendre la decisió que marcarà el futur desenvolupament de la narració.
- Entendre el comportament de cadascun dels personatges amb qui es va creuant el protagonista central. Valorar quines reflexions se'n deriven i quina és la reacció d'Alvin Straight en les situacions en què es troba.
- Aproximació a la filmografia del director nord-americà David Lynch visionant alguns dels seus títols més representatius i valorant les possibilitats de la direcció d'un film com Una història verdadera.

Procediments

- Comparació de la visió que ens dona la pel·lícula d'una zona bastant àmplia dels Estats Units amb la idea que d'aquesta Amèrica inhòspita i pràcticament deshabitada se'ns ofereix als mitjans de comunicació i a d'altres films.
- Atribució a cadascuna de les situacions i/o perso-

natges amb els que es troba el protagonista d'un valor simbòlic dins la narració: què aporta cadascun d'ells?; l'ordre d'aparició és aleatori o respon a una determinada voluntat?; en quina mesura condicionen Alvin Straight?

- Comentari i identificació del viatge del protagonista tot analitzant els diferents paisatges i persones que es va trobant. Anàlisi de la relació que s'estableix entre Alvin i l'entorn natural.
- Comparació d'aquest film –totalment contemplatiu, reflexiu, de ritme pausat– amb d'altres en què l'acció esdevé l'eix principal de l'argument.
- Anàlisi de l'estructura narrativa i temporal del film: qui, quan i com s'explica la història? Estudi del tractament visual al llarg de la pel·lícula: què ens mostra la càmera? Com el muntatge condiciona el ritme?

Actituds

- Desenvolupar una actitud crítica respecte a l'estil de vida a les grans extensions de terreny tan característiques d'Una historia verdadera.
- Comprendre el missatge crític de la pel·lícula centrat en la decisió presa per Alvin Straight, fruit d'una sèrie d'esdeveniments passats i reflectida per les situacions viscudes al llarg del seu camí.
- Valoració crítica del final del film.

Una reflexió filmada

A diferència del que coneixem com a cinema nord-americà, i que capitalitza la gran majoria de pantalles cinematogràfiques, a Una historia verdadera sembla que no hi passi res. El que aparentment sembla una història mínima, acaba per destapar-nos tota una sèrie de sentiments i valors humans complexos submergits en la ambigüitat de les accions dels personatges. Un film contemplatiu que ens invita a observar, a reflexionar al voltant del comportament humà des dels detalls més ínfims. Una reflexió permesa pel ritme lent i pausat de les diverses situacions, una pinzellada de la vida d'unes persones que ens diuen molt més del que pensem, una realitat molt rica, amagada i allunyada dels criteris d'espectacularitat. El cinema d'acció, a través de successives escenes, muntades vertiginosament, deixa poc espai a la interpretació de les accions dels protagonistes. David Lynch abandona aquesta precipitació per despullar completament la realitat. Un ritme lent i modulad com el desplaçament de la segadora de gespa i els moviments d'Alvin Straight, que es contraposa a la velocitat d'altres vehicles que apareixen al film –ciclistes, els grans camions, els cotxes–, que representen la vida atrafegada i estressant de les grans ciutats. La vida d'Alvin Straight és, com la decisió d'anar a cercar el seu germà, tranquil·la, meditada i considerada.

Una historia verdadera és la història de molts homes i dones, de la seva realitat, construïda a partir dels records, les accions passades, els ressentiments i les pors. No necessita res més que l'enfrontament entre dos germans per retratar els sentiments i valors més profunds de la humanitat. Lluny de les grans produccions, caracteritzades per uns

desplegaments tècnics desorbitats, David Lynch belluga el senyor Straight pels més bells racons de l'Àfrica profunda. Uns paratges en harmonia amb la decisió presa pel vell Alvin, que, a mesura que avanci en el seu viatge, es veurà reforçada en apropar-se al seu destí final. La immensitat dels paisatges ens conviden a descobrir la infinitat d'històries per explicar que ens podem trobar arreu del món.

El camí cap a l'autoconeixement

260 milles de recorregut, més de sis setmanes de viatge a deu quilòmetres per hora, de Iowa fins a Wisconsin, una petita segadora com a mitjà de transport, les inclemències meteorològiques de l'Àfrica profunda, etc. Tots aquests elements conformen un retorn al passat de la vida d'Alvin Straight i donen peu a un seguit de situacions, cadascuna de les quals ens remetrà un significat en concret.

El primer arriba en forma de metàfora i de la història narrada per la noia adolescent embarassada davant el foc. Explica com les branques d'un arbre han d'estar juntes, en clara referència a la importància de la unitat familiar per tal de poder solucionar problemes i rebre suport i ajuda. La història de Rose, que va perdre la tutela dels seus fills en incendiar-se la casa on residien, exemplifica el trencament de la unitat familiar. Les branques arregades amb una corda que Alvin es troba a l'endemà ens recorden que res s'ha de donar per perdut.

La conversa que manté amb els germans bessons que li arreglen la segadora intenta reproduir la situació que provocà l'enfrontament d'Alvin Straight i el seu germà. La simple discussió pel preu de la reparació és, al cap i la fi, un simple detall de les petites coses que fan que ens barallem. L'encontre amb l'home tan gran com Alvin al bar del poble ens mostra com moltes vegades ens costa explicar certs aspectes de la nostra vida i del nostre comportament per por que puguin ser rebutjades o mal interpretades. Aquest home explica al senyor Straight la seva experiència a la Segona Guerra Mundial, fet que no havia explicat a ningú fins a aquell moment. Aquestes persones que es va trobant Alvin ens aju-

den a comprendre el funcionament de la ment humana i els mecanismes que engeguem en certs aspectes de la nostra vida. Les situacions viscudes al llarg del seu viatge en la segadora no faran altra cosa que reforçar la idea de retrobar-se amb el seu germà i ens explicaran el seu passat. D'aquesta manera podem parlar de dues formes de viatge en el film. Per una banda, el viatge físic, de Iowa fins a Wisconsin, a la recerca del seu germà, de clares influències de les roads-movies –pel·lícules on l'eix central és el viatge en cotxe, normalment, a través d'amplis territoris–, però amb un estil marcadament més pausat. De l'altra, el viatge interior que suposa per al protagonista del film anar descobrint etapes de la seva vida i formes del comportament humà on es veu clarament reflectit. Aquest autoconeixement, emmarcat en els vastos territoris de l'Amèrica del film, ens recorden alguns pistolers o bandolers dels antics western, en què les seves experiències anaven més enllà d'aconseguir botins o no.

“Un altre” Lynch

Fins a l'estrena d'Una historia verdadera, David Lynch s'havia caracteritzat per ser un director que en les seves pel·lícules mostrava un misteri i una excentricitat que, fins a cert punt, superava els límits de la consciència humana. Els seus films eren definits com a “estranyos i enrevessats”, en què la sordidesa i allò tètric ho empastifen tot. Els detractors de les seves anteriors pel·lícules van celebrar aquest “nou” Lynch nascut arran d'aquest film. No hi ha sang, ni adúlter, ni sexe, ni imatges surrealistes o escatològiques. Tot s'entén. Tot està il·luminat amb la llum dels camps de sembra i les granges de l'Amèrica recòndita. El Lynch que ens apareix en aquest film és un Lynch renovat i més madur, que sap fer arribar a les pantalles un esdeveniment tan simple com l'ocorregut el 1994, i que serveix de referent per fer el film. El director nord-americà cerca els amagatalls de la veritat humana, aquella veritat perturbadora que va descobrir el protagonista real del viatge. Alvin Straight va morir poc després de retrobar el seu germà, però la seva gesta quedarà per sempre.

Proposta d'activitats

- Debatre a classe al voltant d'alguns dels temes i de les idees exposades al film: l'amor i el ressentiment, la vida i la mort, la vida rural i la ciutat, la joventut i la vellesa, etc.
- Analitzar el personatge principal, tot destacant la forma com descobrim el seu passat mitjançant l'encontre amb diferents personatges.
- Fer una comparació entre Una historia verdadera i els altres films dins la carrera de David Lynch com a director de cinema.
- Conèixer les condicions socials, polítiques i econòmiques als estats d'Amèrica del Nord on es desenvolupa la pel·lícula.

Temes per al debat

- Com pot influir en el comportament i caràcter de les persones el fet de residir i treballar tota la vida en segons quins llocs del món?
- Quina és la situació actual d'un dels valors més tradicionals de la nostra societat com és la família?

- La zona més deshabitada dels Estats Units, i, per defecte, la de molts altres països extensos, ens remet a una sèrie de persones o habitants amb unes particularitats especials. Quina opinió et mereixen les persones que es troba Alvin Straight? I els habitants del seu poble? Creus que tenim una imatge estereotipada de la gent que viu a les poblacions molt allunyades de les grans ciutats? Per què? Quins aspectes en destacaries?
- Al llarg del seu viatge, Alvin Straight es troba amb una sèrie de personatges característics, de la conversa amb els quals se'n trauran una sèrie de conclusions. Què en penses, de la seva relació amb la gent del poble on arriba després dels problemes amb els frens? I amb el capellà? Creus que hi ha alguna trobada que es podria haver omès? N'afegiries alguna altra?
- La retrobada amb el germà, després de totes les vivències experimentades al llarg del viatge, ens deixa, si més no, sorpresos per l'actitud d'ambdós. A què respon la seva actitud? Quina magnitud pren el camí fet per Alvin? Esperaves alguna altra reacció? Raona la teva resposta.
- El film de David Lynch es caracteritza per un ritme lent i pausat al llarg de les prop de dues hores de metratge. Explica com repercuteixen en aquest ritme elements com la banda sonora, la col·locació i el tipus d'enquadrament de la càmera, etc. Com se'ns mostren els elements de la natura?

- El film de David Lynch és un clar exemple de com, moltes vegades, un guió interessant rodat amb els mitjans suficients pot donar origen a una gran pel·lícula, més que no pas aquells films on, darrere un gran desplegament de mitjans, la manca d'una història atractiva fa que hi perdem l'interès. Quins aspectes de la història t'han atret més? Pensa un altre motiu pel qual es podria engegar un viatge com el d'Alvin Straight.

- Durant més de sis setmanes Alvin Straight va recórrer tot sol les solitàries terres americanes des de Iowa fins a Wisconsin. En quina mesura el fet de viatjar sol i fer-ho en una segadora condiciona el comportament del protagonista? Què ens diu aquesta decisió al voltant de la personalitat d'Alvin? Si heu viatjat alguna vegada sols/es, quina sensació heu tingut? Quins avantatges pot tenir fer-ho en grup?

Sinopsi

Alvin Straight, de 73 anys, viatja des de la ciutat de Laurens (Iowa) a Mount Zion (Wisconsin) per veure el seu germà Lyle, 3 anys més gran, que pateix una greu malaltia. Fa deu anys que no es parla amb ell a causa d'una forta baralla, però davant la seva mort imminent decideix anar-lo a veure per reconciliar-s'hi. Inverteix gairebé dos mesos, de setembre a octubre, per fer les 260 milles del seu recorregut. Al llarg del seu lent desplaçament viurà un seguit d'emocions i d'experiències que li permetran valorar de nou la seva vida i oblidar el ressentiment que l'havia allunyat del seu germà.

PROGRAMA DE MÀ - SECUNDÀRIA

Títol original: *The Straight Story*

Direcció: David Lynch

Guió: John Roach, Mary Sweeney

Producció: Alain Sarde, Mary Sweeney, Neal Edelstein, E.U.A., 1999

Música: Angelo Baladamenti

Muntatge: Mary Sweeney

Fotografia: Freddie Francis

Interpretació: Richard Farnsworth, Sissy Spacek, Harry Dean Stanton, Jane Galloway Heitz, Joseph A. Carpenter

Durada: 111 minuts

The Straight Story

Aquest títol en anglès es traduiria literalment com "La història de Straight", el nom del seu protagonista, però també juga amb altres sentits que té la paraula straight. La traducció castellana agafa l'accepció de veritable o fidedigna per destacar que és una història real, basada en la crònica relatada pel seu protagonista. Però la paraula straight significa també honrat, recte o en línia recta, paraules totes elles que descriuen el caràcter i l'honradesa del seu protagonista, que no dubta a seguir el seu camí, el camí recte de la carretera que travessa els camps i els turons, convençut de la decisió que ha pres.

Comentaris del director

L'origen del projecte

«Mary Sweeney, la guionista, estava fascinada per aquesta història des de 1994, quan va llegir al New York Times un article sobre aquesta expedició [...].

El 1998, quan va obtenir els drets de la història, Mary i el seu amic John Roach van començar a documentar-se viatjant a Wisconsin i parlant amb els amics i familiars d'Alvin. Jo seguia el seu treball i finalment vaig llegir el guió. Des que vaig començar a llegir-lo van desaparèixer els meus temors sobre la conveniència de la història i vaig deixar-me emportar per l'emoció que sentia. Allò que més em va fascinar va ser la simplicitat, la puresa d'aquesta història. [...] Vaig pensar que el film podria comunicar aquesta emoció, donar-li forma a través de les imatges i dels sons».

Donar forma al guió

«Un director és un intèrpret. Tradueix les imatges que ha rebut del guió. [...] Les idees rebudes poden deixar un marge més gran o més petit. Després intervenen altres variables: els llocs del rodatge, l'elecció dels actors, etc. Però allò important és mantenir-se fidel a la primera impressió. [...] És la història la que dicta l'acostament. La d'Una historia verda-

dera és simple, directa, rectilínia. [...] La qüestió per a mi era com teixir aquests elements per fer un bell tapís, un tapís poema, que pogués expressar tot el que sentia».

Una història a contracorrent

«Hi ha moltes històries per explicar i és una llàstima que no puguin ser explicades sota el pretext que la gent no anirà a veure-les. Crec convenient que el cinema s'obri a diferents tipus d'històries perquè el que compta és la història i la manera d'explicar-la. La gent està oberta a tot, sigui quina sigui la història [...]. No és una història per a gent gran, però entenc que hi hagi gent que pensi això, perquè el director de fotografia és Freddie Francis, que té 82 anys i certament la pel·lícula seria diferent si hagués estat vista pels ulls d'un jove. Francis ha transmès una sensibilitat especial, aquella que tenen els que han viscut molt i són capaços de posar les coses en perspectiva, de reconèixer que l'amor és la cosa més important que existeix en la vida i que per tant justifica qualsevol sacrifici, fins i tot recórrer 500 quilòmetres en una segadora de gespa».

L'home i la natura

«En aquesta regió de Wisconsin, la natura és una força que els homes han de tenir en compte. Les estacions tenen molta importància. Els grangers ho poden perdre tot a causa d'una tempesta [...]. Cada estació té la seva bellesa. També cada hora. Els habitants de la zona hi estan sens dubte acostumats. Però quan es recorre el país lentament, es veuen les coses de forma diferent, es pren consciència d'aquesta bellesa. [...] Es veu l'home i la natura coexistir. Coexisteixen en la ciutat, també, però es tendeix a oblidar-ho. [...] He tractat de transmetre aquesta impressió, de flotar en la natura que ens dona la contemplació dels extensos camps oberts fins a l'horitzó o la visió dels estels quan els veiem estirats a terra. He volgut mostrar un paisatge transformat per la mà de l'home. Les màquines no alteren la bellesa de la natura, sinó que són benèvols i la protegeixen. M'evoca un jardí japonès. La natura fa créixer les plantes, però són els jardiners els qui distribueixen els arbres d'una certa manera, reuneixen les pedres, condueixen les aigües per ací i per allí, segons criteris estètics. Ells guien la natura

i aconsegueixen un resultat superior. En el paisatge de la pel·lícula totes les màquines, segadores, tractors..., tenen una raó de ser. Està perfectament organitzat. És un exemple perfecte de col·laboració entre l'home i la natura».

La utilització del so i de la música

«Al llarg del muntatge, tenia els sons al meu cap, però és la música, més que els efectes sonors, la que ens ha guiat. A l'inici, quan treballava amb Angelo Badalamenti (l'autor de la música), és la imatge que guia la música. Però ha succeït el contrari en aquesta pel·lícula. Hem refet moltes vegades el muntatge de les imatges per donar espai als sons. Cada escena té la seva tonalitat pròpia. El so pot destruir o magnificar aquest ambient. Es tracta d'aconseguir l'ús idoni i no ha estat fàcil a Una historia verdadera. És una història tan simple, tan pura, que si hi introduïm un nou element hi ha el risc que cridi massa l'atenció i desentoni. [...] Altrament dit, si el to és massa fort pot desfer-ho tot. I si és massa baix hi ha el risc de no sentir-ho».

Selecció d'entrevistes publicades a *Cahiers du cinema*, núm. 540, i a *Positif*, núm. 465

Comentaris de la crítica

«Una historia verdadera es, sobre todas las cosas, una película sobre la necesidad y el placer de mirar: el momento en que Alvin Straight y su hija contemplan en silencio el ruido y la luz de una tormenta es, para todos los escépticos que acusaron a Lynch de vacío modernista, la prueba fehaciente de que su mirada pertenece al dominio de los grandes maestros. La historia es simple, delgada como el canto de un folio. La sencillez, la linealidad con que está contada esta reconciliación con la vida y esta serena aceptación de la muerte son poco menos que una declaración de principios: nunca un cineasta estadounidense –que en su pasado inmediato había frecuentado los peores infiernos de la mente humana– se había acercado tanto a la sabiduría contemplativa del cine japonés».

Sergi Sánchez, *Fotogramas*, febrer de 2000

«Es una odisea íntima, un viaje en un carrito de jardín, atravesando distancias ciclópeas para cumplir un pequeño rito de reencuentro entre dos hermanos enemigos que van a dejar de odiarse gracias a la simplificación de las cosas que trae a la vida la intromisión en ella de la muerte. Los invencibles resortes del honor de la especie, que tantas veces cantó el granjero William Faulkner, resurgen en el corazón de este recio relato rural, cuyo gesto tiene, efectivamente, resonancias faulknerianas. Y Lynch,

que se estaba convirtiendo en un cineasta prestidigitador de modas de tienda futurista, recupera su contacto con los hombres y lo que hay en ello de no efímero, de no sujeto a la erosión y a la inanidad de la moda, de imperecedero. Las brillantes mentiras que Lynch nos venía vendiendo desde hace algún tiempo encuentran aquí el glorioso muro de la intransigencia de la verdad».

Ángel Fernández-Santos, *El País*, 20 de febrer de 2000

Filmografía de David Lynch:

Six Figures Getting Sick (1966); *The Alphabet* (1968); *The Grandmother* (1970); *Cabeza borradora* (1977); *El hombre elefante* (1980); *Dune* (1984); *Terriopelo azul* (1986); *Corazón salvaje* (1990); *Twin Peaks: el diario de Laura Palmer* (1992); *Lumière y compañía* (1995); *Carretera perdida* (1997); *Una historia verdadera* (1999); *Mullholland Drive* (2001); *Rabbits* (2002); *Darkened Room* (2002).